

דרכי דניאל

ויחי
טבת תשפ"ה

לע"נ הבחור הקדוש דניאל ויפליך הי"ד

"וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁבְעַת עָשָׂר שָׁנָה"

עיקר חיי יעקב בלי צער, היה כמניין המילה "ויחי", שעולה בגימטריה 34, 17 שנה משנולד יוסף עד שנמכר, ועוד 17 שנה, שהיה יחד עם יוסף במצרים ללא צער.

ורמז לדבר: כי בכל פרשת ויחי הזכר יוסף 34 פעמים, כמניין ויחי, שבע עשרה שנה שכלכל יעקב ופרנס את יוסף, כי מצווה גדולה לכלכל את בניו הקטנים, וכנגד 17 שנה אלו כלכל יוסף את אביו במצרים גם שבע עשרה שנה, מידה כנגד מידה. (בעל הטורים)

"וַיַּגֵּד לְיַעֲקֹב, הִנֵּה בָנִי יוֹסֵף בָּא אֵלַי; וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל, וַיֵּשֶׁב עַל הַמֶּטֶה"

כאן יש רמז למה שאמרו חז"ל (נדרים ל"ט): כל המבקר את החולה נוטל אחד משישים מחוליו, והוא שיהיה המבקר את החולה בר מזלו של החולה, ובפסוק זה מילת 'הנה', עולה בגימטריה שישים, ואחרי שביקר יוסף את אביו שהיה בר מזלו נטל אחד מ-60 מחוליו, התחזק ישראל וישב על המיטה, המילה 'המטה' עולה בגימטריה 59, לומר: שעל ידי ביקור חולים של יוסף נטל מאביו החולה אחד מ-60 והתחזק יעקב והיה בכוחו לשבת על המיטה. (הגאון מוילנא)

"וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו, וַיֹּאמֶר: הֲאִסְפוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם, אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים"

כתב רש"י: ביקש יעקב לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה. מובא בתרגום ירושלמי: כאשר ראו בניו בצערו של יעקב, אמרו לו: 'שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד'. ענה יעקב כנגדן ואמר: 'אמן יהא שמיה רבא מבורך לעלמי עלמין'.

כתב החפץ חיים: אילו היו יודעים הבריות, מה עצומה היא סגולת עניית 'אמן יהא שמיה רבא', היו רודפים אחריה בכל הכוחות. והחכם יתן על ליבו להתחזק בסגולה זו.

סיפר רבי אלחנן וסרמן: פעם אחת הגיע אחד מן המשכילים לעיר, והתושבים חלקו לו כבוד במידה גדושה שאלתי את החפץ חיים כיצד זוכה אותו משכיל לכבוד רב כל כך, וכך ענה לי: שמא בילדותו אמר המשכיל 'אמן יהא שמיה רבא מבורך' בכוונה מרובה, ועכשיו משלמים לו על כך שכר מן השמיים כאן בעולם הזה.

הרבי משומרי אמונים היה אומר לחסידיו: כל המקפיד לענות 'אמן', זוכה ונקרא צדיק, שהרי כך דרשו רבותינו: 'פתחו שערים ויבוא גוי צדיק שומר אמונים', אל תקריא 'שומרי אמונים' אלא, 'שומרי אמנים'.

"וַיִּשֶׂם אֶת אֶפְרַיִם לְפָנָי מִנְשֵׁה"

פשוטו של מקרא: שיעקב אבינו הקדים בברכותיו את אפריים למנשה.

אבל רבנו בחיי פירש פירוש אחר: שאפילו שיעקב שם את יד ימינו על ראש אפרים והקדימו בכל ברכותיו, עם כל זאת העמיד את אפרים לפני מנשה הבכור, כדרך שהקטן עומד לפני הגדול ממנו לקבל מרותו ולשמוע לציוויו, והוא: שהזהיר יעקב את אפרים להשמע לאחיו הגדול וינהג בו כבוד, שלא תזוח דעתו עליו מפני שהקדימו בברכות, אלא יכבדו כדרך שיש לנהוג כבוד באח גדול.

"וַיִּשְׁכַּר חֲמוֹר גֶּרֶם, רִבִּץ בֵּין הַמְּשֻׁפְּתִים"

שואל הזוהר: מדוע דימה יעקב את ישכר לחמור, אם מפני שמשתדל בתורה אז ימשיל אותו לבעל חי אחר, כגון: סוס, אריה או נמר, ומדוע דווקא לחמור?

וכתב ליישב: שלחמור יש שלוש תכונות, הראשון: שלא בועט באדונו, וסוּחב את המשא בלי לבעוט, ובלי להתלונן, השני: שאין לו גסות הרוח, והשלישי: שאינו חושש לשכב במקום שאינו מתוקן. וכך הוא דרכו של תלמיד חכם: נושא את משא התורה בלי להתלונן, וכשם שלחמור אין גאוה, כך לתלמיד חכם אין גאוה, החמור אינו חושש לשכב במקום שאינו הגון, כך תלמיד חכם לא חושש לכבודו ולנוחיותו. בחוץ לארץ אדם שהיה רוצה לקנות סוס היה הולך להתייעץ. היה חסיד שבא להתייעץ עם רבו. הרבי הסתכל על הסוס ואמר לו: אפילו שהסוס נראה מצוין לא נראה לי שכדאי לך לקנותו. והסביר לו, לסוס צריך שתהיה גאוה, ואילו לסוס הזה אין תכונה זו.

"וַיִּלְבֵּן שֵׁנִים מִחֶלֶב"

הפסוק אומר: 'טוב המלבין שיניים לחברו יותר ממשקהו חלב'.

מילה אחת של עידוד הוא החסד הגדול ביותר.

מה היא כוחה של מחמאה ומילה טובה? נלמד מהסיפור הבא: הרבנית בטלמן ע"ה, הייתה עשרות שנים אלמנה וכך סיפרה: מאז נפטר עליי בעלי ר' דוד בצעירותי, התמודדתי עם גידול הילדים, הפרנסה והבדידות. ועמדתי בכל זה בגבורה בזכות סיפור אחד.

כשהיינו זוג צעיר פרנסתינו הייתה דחוקה. בעלי היה מלמד בחיידר, ובקושי הספיק לנו ללחם לפי הטף, באחד מערבי החגים קרא לי בעלי ואמר לי כך: אני מתנצל בפניך, כתוב בהלכה שיש לקנות תכשיט חדש לאישה לכבוד החג, ובפרט לאישה מסורה כמוך מגיע הרבה יותר, אך מה אעשה שהפרוטה אינה מצויה בכיס, ואכפת לי כל כך שאיני זוכה לשמחך, ואני מתנצל על כך, אמר לה ר' דוד בפנים חפוזות, עשרות שנים חלפו מאז אמרה האלמנה, ועדיין דבריו החמים והאכפתיים נוסכים בי כוח, חשתי כי הוא לא יכול לתת לי מתנה פיזית, אך מילותיו החמות והכנות היו שוות לי יותר מכל, וזו הייתה המתנה הטובה ביותר בעולם, שנתנה לי כוחות לכל חיי.